

KUTATÁSI BESZÁMOLÓ*
KLEBELSBERG KUNO-ÖSZTÖNDÍJ
2023

A kutató neve	
Rédey Soma	
A kutatás témája	
Telkes Mária tudományos munkássága az MIT-n	
A kutatás helyszíne	
ország, város	Amerikai Egyesült Államok, Cambridge, Massachusetts
intézmény(ek)	Massachusetts Institute of Technology, MIT Libraries, Distinctie Collections
A kutatás ideje	
2023.09.01-2023.10.01.	
A kutatott gyűjtemények, az átnézett iratok, dokumentumok és a találatok rövid ismertetése (tételes találati jegyzék nélkül)	
Az ösztöndíj keretében az MIT Libraries Distinctive Collections (MIT Könyvtárának különleges gyűjteménye) részlegében folytattam kutatásokat. Az egyhónapos kutatás során az alábbi gyűjteményekbe nyertem betekintést (zárójelben jelölve a jegyzékszámot és a hozzátartozó évszámokat): • Hoyt C. Hottel papers (MC-0544, 1939—1953) • MIT elnöki iroda, Karl Taylor Compton és James Rhyne Kilian dokumentumai (AC-0004, 1939—1958) • MIT elnöki iroda, Julius A. Stratton dokumentumai (AC-0134, 1964) • Harold E. Edgerton papers (MC-0025, 1974—1979) • Reports to the President és MIT Course Catalogues (AC-0597 és 0598, 1940—1953) A források közül a leginkább releváns és a legtöbb hivatkozással, valamint eredeti, Telkes Máriának és általa írt dokumentummal Hoyt C. Hottel, az MIT kémiai mérnök professzora, a Solar Energy Project működését irányító felügyelő testület elnökének (Chairmen of the Steering Committee) hagyatéka rendelkezett. A teljes hagyatéka közel 133 dobozból áll, ebből az 1939 és 1953 közötti időszakra, valamint a Solar Energy Projekttel kapcsolatban közel 25 karton állt rendelkezésre. Meghatározó volt továbbá az elnöki adminisztrációhoz kötődő forrásanyag is. Az MIT elnöke 1930 és 1948 között Karl Taylor Compton, 1948 és 1959 között pedig James Rhyne Killian volt, az ő elnökségükhöz fűződő iratanyag összesen 244 dobozból áll, melyből 4 doboz tartalmazott Telkes Máriával kapcsolatos iratanyagot. Julius A. Stratton 1959 és 1966 közötti	

* Jelen beszámoló további szerkesztés nélkül kerül közzétételre az ösztöndíj adományozójának honlapján.

elnökségi időszakából származó 1 dobozban szintén találhatunk Telkesre vonatkozó dokumentumokat.

Harold „Doc” Eugene Edgerton 1928 és 1966 között az MIT elektromérnök professzora, majd 1968 után professzor emeritusa volt. Telkes Mária az 1970-es években folytatott levelezést a neves fizikussal, ezért az ő iratanyaga (1 kapcsolódó doboz) is hozott találatokat.

Az intézmény 1939 és 1953 közötti éves beszámolóit (Reports to the President és Course Catalogues) adminisztratív szempontból voltak fontosak. Az egyes évekre vonatkozó összefoglaló kiadványok megfelelő képet adtak Telkes Mária intézményben betöltött funkciójáról, elért szakmai eredményeiről, részletes adatokat szolgáltatva a tudományos publikációiról, szabadalmairól és kitüntetéséről.

A kutatás módszere

Az iratanyagok a fent jelzett hagyatékok részét képezik. A kutatás a levéltárba történő regisztrációt és előzetes dokumentum igénylést követő személyes látogatások során, a kikért dobozok szisztematikus átnézése alapján történt. A könyvtár oldalán elérhető online adatbázis az egyes gyűjteményekre vonatkozó tematikus és fizikai elhelyezkedésre vonatkozó információt tartalmazza, ezért a kiindulási pontot online kutatási előkészületek jelentették. Azonban az egyes dobozok pontos tartalmára (és adott esetekben az azokban található mappákra vonatkozóan) nem mindig volt információ.

A kutatási módszert ezért a hagyatékok meghatározása után alapvetően az érintett időszakra (1939-1953) és az aktuális tematikára (Solar Energy Project) vonatkozó keresés jelentette. Releváns találatokat hozott ezen kívül a II. Világháborúval kapcsolatos tematikai szűrés, valamint az intézményi adminisztráció adott időszakára vonatkozó kiadványaiban való keresés is.

Az iratanyag egy bizonyos része digitalizálva van. Az adott iratigénylés esetén erről (látogatás előtt előzetesen) tájékoztatást küld a levéltár és megküldi az elérhető anyagokat. A teljes feltárt iratanyagban azonban csupán töredéke érhető el ilyen formában. Ezeknek a szkennelt dokumentumok tartalma elektronikusan is kereshető, mely nagymértékben megkönnyíti a dokumentumok feldolgozását.

Az általam feltárt további anyagokról fényképmásolat készült.

A kutatási eredmények szélesebb közönséggel történő megismertetése (előadás(ok), publikáció(k) stb.)

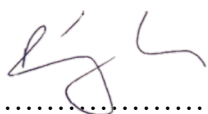
Az MIT könyvtárában fellelt anyagokat részben publikáltam a 2023 novemberében megjelent „Pioneer Women in Hungarian Science and Education II” című könyv Telkes Máriával foglalkozó fejezetében. Tervezem továbbá Telkes Mária MIT-n töltött éveire vonatkozó, részletesebb cikk megjelentetését a Magyar Tudományban. Ezen kívül a ház egykori lakójával, Andrew L. Némethy-vel készített interjúm önálló publikálását is tervezem. A távlati célom, hogy a teljes hagyatékk ismeretében egy monográfia is elkészülhessen, mely a rendelkezésre álló ismeretanyag tükrében minden szempontból hiánypótló tiszteletadás lenne Telkes Mária emlékének.

A kutatással kapcsolatos gyakorlati észrevételek (ide értve a leendő ösztöndíjasok számára hasznos tanácsokat)

A könyvtár digitalizált iratállománya folyamatosan bővül. A tervezett látogatást megelőzően feltétlen érdemes érdeklődni, hogy pontosan mely iratok érhetők el elektronikus formában.

Ezen kívül lehetőség van az előzetesen kikért iratanyagok online formában történő betekintésére is. Ez egy rendkívül hasznos lehetőség, hogy látogatás előtt belenézhetünk egy-egy doboz, mappa tartalmába a könyvtári kollégák segítségével. Ez a térítésmentesen elérhető szolgáltatás nagy segítséget jelenthet abban, hogy hatékonyabb legyen a kutatás, a valóban releváns anyagok legyenek előkészítve a személyes látogatások alkalmával.

Kelt: Budapest, 2023. december 1.

.....

kutató aláírása